

Meldcode
Kindermishandeling
en
huiselijk geweld

Training- en Adviesbureau

Kuipers & Houtman b.v.

Inhoud

Inleiding		3
Hoofdstuk 1	Wat is huiselijk geweld, kindermishandeling, verwaarlozing	4
Hoofdstuk 2	Meldcode, kindcheck en het doel hiervan	9
Hoofdstuk 3	Herkennen van de signalen	11
Hoofdstuk 4	De vijf stappen van de meldcode	14
Hoofdstuk 5	Wat houdt de functie aandachtsfunctionaris in	20
Bijlage 1	Taken aandachtsfunctionaris	22
Bijlage 2	Bronnen	23

Inleiding

Binnen Kuipers en Houtman werken we met de Meldcode. We vinden het als bureau belangrijk dat veiligheid voorop staat. Veiligheid voor zowel de werknemers als voor onze cliënten. Regelmatig worden we in ons werk geconfronteerd met situaties waarin er sprake is van verwaarlozing en huiselijk geweld. Wat valt er onder verwaarlozing, huiselijk geweld en kindermishandeling?

In hoofdstuk 1 wordt hierover gesproken. De Meldcode is ervoor om te zorgen dat situaties eerder zichtbaar, dan wel herkent worden zodat er op de juiste manier stappen worden genomen. In hoofdstuk 2 staat wat een Meldcode is en wat het doel van de Meldcode is. De Meldcode bestaat uit 5 stappen welke allen staan in hoofdstuk 3.

Binnen Kuipers en Houtman is er voor gekozen dat de directie vanaf stap 2 alles overneemt en in overleg zal gaan met de melder. Dit omdat de visie van Kuipers en Houtman hierop is dat het belangrijk is dat de hulpverlener die in het gezin/systeem werkzaam is, de hulpverlening voort kan zetten zonder dat deze in een vervelende discussie terecht komt. Om die reden komen gesprekken rondom de Meldcode vanuit de directie. Op die manier kan de hulpverlener buiten de situatie blijven en blijft het toezicht op het gezin aanwezig en wordt de hulpverlening voort gezet. In hoofdstuk 4 zal beschreven worden hoe kindermishandeling of huiselijk geweld herkent wordt. Binnen het bureau zijn er 3 aandacht functionarissen.

Alle teamleden hebben in 2016 een training “De Meldcode” gedaan.

Om ervoor te zorgen dat de Meldcode een “levend” iets wordt binnen Kuipers en Houtman, zal er op vaste momenten stil worden gestaan bij het werken met de Meldcode. Op die manier wordt het meer een begrip en een onderdeel van de werkwijze van Kuipers en Houtman.

Hoofdstuk 1

Wat is huiselijk geweld, kindermishandeling, verwaarlozing:

Wat er precies verstaan wordt onder huiselijk geweld en mishandeling lijkt niet voor iedereen gelijk. Dit komt omdat iedereen zijn eigen waarden en normen heeft. Daarnaast komen wij in ons werk veel verschillende stoornissen tegen waardoor kinderen, jongeren, jongvolwassenen en volwassenen dingen verschillend ervaren. Omdat het in sommige situaties lastig te bepalen is of er sprake is van mishandeling op welke manier dan ook, is er vastgesteld wat huiselijk geweld, kindermishandeling en verwaarlozing inhoudt.

Huiselijk geweld: is geweld gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Het gaat dan om partners, gezinsleden, familieleden of huisvrienden. Er is bij huiselijk geweld meestal sprake van een machtsverschil: het slachtoffer is afhankelijk van de pleger. Het geweld kan zowel lichamelijk, seksueel of psychisch zijn.

Kindermishandeling: is “elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat. Actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel”.

Bron wet uit de jeugdzorg

Vormen van kindermishandeling

Er wordt vaak onderscheid gemaakt tussen de volgende vormen van kindermishandeling:

Lichamelijke mishandeling: onder lichamelijke (of fysieke) kindermishandeling vallen alle vormen van lichamelijk geweld tegen kind, zoals slaan, schoppen, bijten, knijpen, krabben, aan haren trekken of brandwonden toebrengen. Lichamelijke mishandeling komt, net als andere vormen van kindermishandeling, in verschillende gradaties voor. Het is een continuüm dat varieert van zeer licht tot zeer ernstig geweld.

Bij betrekkelijk 'lichte' vormen van lichamelijk geweld is er sprake van kindermishandeling als ze zich regelmatig voordoen. Een 'pedagogische' tik is een grensgeval. Hoewel een pedagogische tik in Nederland volgens het Burgerlijk Wetboek verboden is, wordt een incidentele lichte tik meestal niet als mishandeling gezien. Ernstige vormen van fysieke mishandeling als wurgen, snijden of smoren kunnen levenslange schade of zelfs de dood tot gevolg hebben.

Onder lichamelijke mishandeling valt onder andere:

Shakenbabysyndroom: een bijzondere vorm van lichamelijke kindermishandeling is het shakenbabysyndroom of INFLICTED TRAUMATIC BRAIN INJURY, waarbij een baby zo hard door elkaar geschud wordt dat het daar een reeks van klachten aan overhoudt.

Het shakenbabysyndroom betekent letterlijk: het syndroom van de door elkaar geschudde baby. Het shakenbabysyndroom komt voornamelijk voor bij kinderen jonger dan 4 jaar. De kans op letsel als gevolg van het schudden is het grootst bij baby's tot ongeveer 1 jaar. De meeste slachtoffers vallen in de leeftijdscategorie van drie tot acht maanden, maar ook dreumesen en peuters kunnen verwondingen oplopen als ze te hard door elkaar worden geschud.

Het Münchhausen-by-Proxysyndroom: een vorm van lichamelijke kindermishandeling is het Münchhausen-by-proxysyndroom (MHPS). Deze vorm van mishandeling wordt ook wel Medical Child Abuse genoemd, of Pediatric Condition Falsification. In de meeste gevallen van het Münchhausen-by-proxysyndroom mishandelt de moeder haar kind, maar de plegers kunnen ook vaders, babysitters, verpleegkundigen of adoptiemoeders zijn. De moeder maakt haar kind opzettelijk ziek of beweert dat het ziek is. Bij het Münchhausen-by-proxysyndroom kunnen psychische, sociale of lichamelijke afwijkingen en ziekten veroorzaakt, verzonnen of verergerd worden. Artsen onderzoeken het kind, maar kunnen niets vinden. Als ze wel iets vinden, heeft de ouder de ziekteverschijnselen opgewekt, bijvoorbeeld door het kind te vergifigen.

Meisjesbesnijdenis of vrouwelijke genitale verminking: meisjesbesnijdenis of vrouwelijke genitale verminking is een vorm van lichamelijke mishandeling. Het is een gebruik waarbij uitwendige geslachtsorganen, waaronder de clitoris, (deels) worden besneden of verwijderd. Ouders kunnen verschillende redenen hebben om hun dochter te laten besnijden, zoals hygiëne, schoonheid en de (veronderstelde) plicht om de maagdelijkheid te beschermen vanuit traditie en religie.

Emotionele of geestelijke mishandeling: van psychische of emotionele mishandeling is sprake wanneer ouders of andere opvoeders met hun houding en gedrag afwijzing en vijandigheid uitstralen tegenover het kind. Ouders kunnen het kind regelmatig uitschelden, het kind herhaaldelijk laten horen dat het niet gewenst is of het kind opzettelijk bang maken. Psychische mishandeling kan ook bestaan uit denigrerende uitspraken over het kind tegenover anderen, waar het kind zelf bij is. Ten slotte vallen opsluiten en vastbinden van het kind onder psychische mishandeling.

Psychische mishandeling verschilt in twee opzichten van opvoedingstekorten. Ten eerste kenmerkt psychische mishandeling zich door een chronisch, ernstig en escalerend patroon in de negatieve manier van omgaan met een kind. Ten tweede is er sprake van een groeiende kans op psychologische schade bij en verstoorde ontwikkeling van het kind.

Lichamelijke verwaarlozing: bij lichamelijke verwaarlozing komen ouders of opvoeders langdurig onvoldoende tegemoet aan de lichamelijke basisbehoeften van het kind. Het kind

krijgt niet de zorg en verzorging waar het gezien zijn leeftijd behoefte aan en recht op heeft. Het gaat dan bijvoorbeeld om structureel te weinig, slechte of onregelmatige voeding geven, onvoldoende bescherming bieden tegen kou en het onvoldoende bieden van veilige ontwikkelingsmogelijkheden. Ook het ontzeggen van noodzakelijke medische zorg is een vorm van verwaarlozing. Bij ernstige verwaarlozing komt de fysieke veiligheid van het kind in gevaar. Dat is bijvoorbeeld het geval bij het ontbreken van onderdak of adequaat toezicht.

Emotionele of geestelijke verwaarlozing: psychische verwaarlozing valt onder te verdelen in emotionele en pedagogische verwaarlozing. Van emotionele verwaarlozing is sprake wanneer ouders langdurig tekort schieten in responsiviteit en het geven van positieve aandacht aan het kind. Pedagogische verwaarlozing is een vorm van verwaarlozing waarbij sprake is van onvoldoende ouderlijk gezag en onvoldoende structuur in de opvoeding van het kind.

In verwaarlozende situaties is er sprake van een tekort of nalatigheid: de opvoeder toont gebrek aan emotionele, empathische betrokkenheid en beschikbaarheid; behoeften van het kind worden niet beantwoord (Baartman, 2012, Louwerse, 2014). De mate waarin er sprake is van verwaarlozing is voor te stellen als een glijdende schaal; een continuüm dat loopt van positief opvoederschap via 'bedenklijk' opvoederschap tot aan beschadigend opvoederschap.

Seksueel misbruik: bestaat uit alle seksuele aanrakingen of handelingen die een volwassene een kind opdringt. Dit varieert van begluurd worden of moeten toezien bij seksuele handelingen van de volwassene tot betasting en verkrachting. De handelingen zijn tegen de zin van het kind en het kind kan zich niet verweren tegen de handelingen door het lichamelijke of relationele overwicht van de volwassene, zeker als de volwassene een bekende is. Hier spelen emotionele druk, dwang en geweld in mee.

Seksueel misbruik onderscheidt zich van de andere vormen van kindermishandeling doordat een aanzienlijk deel van de gevallen van seksueel misbruik wordt gepleegd buiten het gezin, door personen die met kinderen werken. Dit geldt voor ongeveer driekwart van de gevallen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld fysiek en psychisch geweld, dat in negentig procent van de gevallen wordt gepleegd binnen het gezin.

Seksueel misbruik binnen het gezin wordt ook wel incest genoemd. Seksueel misbruik binnen het gezin komt vaker voor wanneer het kind jonger is. Wanneer een kind rond de 9 jaar is, neemt de kans op misbruik buiten het gezin toe. Misbruik komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle etnische groepen. Zowel meisjes als jongens kunnen slachtoffer worden van seksueel misbruik.

Seksueel contact met een kind jonger dan 12 jaar

In Nederland is seksueel contact met een kind jonger dan 12 jaar altijd strafbaar.

Seksueel contact met een jongere tussen de 12 en 16 jaar

Seksueel contact met een jongere tussen de 12 en 16 jaar is strafbaar als sprake is van dwang. Of als er sprake is van geweld of een afhankelijkheidsrelatie. Een volwassene is ook strafbaar als hij seksueel contact heeft met een minderjarige (jonger dan 18 jaar) die afhankelijk van hem is. Bijvoorbeeld een vader met een dochter of een leraar met een leerling.

Huiselijk geweld: kinderen die zien of horen het geweld en conflicten tussen hun ouders of worden geconfronteerd met de gevolgen ervan, bijvoorbeeld verwondingen van de moeder of vader en/of het moeten vluchten naar een veilige plek met één van de ouders.

Partnergeweld en kindermishandeling gaan vaak samen. Het kind is dan niet alleen getuige van geweld in het gezin, maar ook slachtoffer. Naar schatting is tussen de dertig en zestig procent van de kinderen niet alleen getuige van het geweld, maar ook zelf slachtoffer van geweld.

Eergerelateerd geweld: is de overkoepelende term voor vormen van dwang, psychisch en fysiek geweld gepleegd vanuit een eermotief. Het gaat daarbij om geweld dat wordt toegepast om te voorkomen dat een lid van de familie gedrag vertoont dat de familie-eer in de gemeenschap kan schaden.

Of om geweld tegen de (vermeende) eerschender om de geschonden familie-eer te herstellen. Voor eermoord gebruikt men vaak de term 'eerwraak'. Eergerelateerd geweld lijkt in haar uitingsvormen op andere vormen van 'geweld in afhankelijkheidsrelaties' als huiselijk geweld en kindermishandeling. Er zijn echter een aantal verschillen, waardoor een specifieke aanpak noodzakelijk is.

Vormen van verwaarlozing

In verwaarlozende situaties is er sprake van een tekort of nalatigheid: de opvoeder toont gebrek aan emotionele, empathische betrokkenheid en beschikbaarheid; behoeftes van het kind worden niet beantwoord

Er zijn verschillende soorten verwaarlozing. We hebben gekozen deze apart te beschrijven;

Affectieve of emotionele of psychische verwaarlozing: wanneer het kind niet de nodige aandacht heeft gekregen om zich op een gezonde manier emotioneel en sociaal te ontwikkelen. Het ging om het negeren van het bestaan van jou als kind, het onvoldoende interesse tonen in jou als kind en zijn of haar leefwereld en het haar/hem aan zijn lot overlaten.

Cognitieve verwaarlozing: is een vorm van verwaarlozing waarbij de ouder/verzorger ervoor zorgt dat het kind/ jongeren niet naar school mag of het juiste onderwijs mist.

Pedagogische verwaarlozing: is een vorm van verwaarlozing waarbij sprake is van onvoldoende ouderlijk gezag en onvoldoende structuur in de opvoeding van het kind

Lichamelijke verwaarlozing: door ondervoeding kan voor groei- en ontwikkelingsachterstand bij het kind zorgen. Dan is er sprake van “failure to thrive”: het kind kan niet gedijen en groeien. Kenmerkend voor dit syndroom zijn een te geringe toename of zelfs een stilstand van de groei door het tekort aan noodzakelijke voedingsstoffen. Op den duur leidt deze vorm van verwaarlozing tot een afname van het lichaamsgewicht.

Hoofdstuk 2

Meldcode, kindcheck en het doel hiervan

De Meldcode is een code die in de wet is vastgelegd. Alle instellingen, organisatie die werken met kinderen, jongeren, volwassenen moeten een werkende Meldcode hebben binnen hun bedrijf. Deze wet is in 2013 vastgesteld. We hebben het over de volgende sectoren:

- (jeugd)gezondheidszorg, waaronder geestelijke gezondheidszorg en Awbz-zorg
- jeugdzorg, - onderwijs, van basisschool tot en met hoger onderwijs, inclusief leerplicht
- kinderopvang
- maatschappelijke ondersteuning
- justitie waaronder het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers.

In de Meldcode staat beschreven welke stappen je moet volgen als er sprake is (een vermoeden) van mishandeling of huiselijk geweld. Er zijn vijf stappen die gevolgd moeten worden, echter is ervoor gekozen dat elke organisatie zijn eigen aanpassingen mag aanbrengen zolang de vijf stappen van kracht blijven.

Wij hebben op dit moment in Nederland wel meldrecht maar niet de meldplicht. Je hoeft niet te melden als de veiligheid voor het kind, veiligheid voor je zelf of er geen inwisselbare relatie is.

Niet alle seksueel misbruik, of geweld valt onder de meldcode

Geweld in de zorg- of onderwijsrelatie, gepleegd door een professional ten opzichte van een cliënt of een leerling, valt buiten het bereik van de Meldcode. In dat geval zijn andere wetgeving en andere stappen aan de orde, zoals het informeren van de leidinggevende en/of de directie en het inschakelen van de betreffende inspectie. In de jeugdzorg en de kinderopvang geldt een meldplicht in geval van signalen van seksueel misbruik en andere vormen van geweld. Het onderwijs kent een meldplicht in geval van een vermoeden van een zedenmisdrijf gericht tegen een minderjarige leerling dat is gepleegd door een medewerker van de school. Op dit moment is wetgeving in voorbereiding waardoor er in de gezondheidszorg en in de maatschappelijke ondersteuning ook een meldplicht voor professionals zal gaan gelden als zij binnen hun organisatie geweld signaleren tussen een beroepskracht en een cliënt.

Geweld tussen cliënten of leerlingen. Signalen over mogelijk geweld gepleegd tussen cliënten, zoals bijvoorbeeld geweld tussen bewoners van een instelling, tussen bewoners van een gezinshuis, of tussen leerlingen op een school, valt niet onder het stappenplan van de Meldcode. Deze signalen behoren te worden gemeld bij de leidinggevende of de directie

De Kindcheck: is onderdeel van de Wet meldcode en valt onder de eerste stap van de Meldcode: het in kaart brengen van signalen. Als er zorgen zijn bij een volwassen cliënt moet er vanuit Kuipers en Houtman gecheckt worden, wanneer er sprake is van kinderen, of zij nog veilig op kunnen groeien. Dit omdat het belangrijk is te weten, dat door de problemen van de volwassene de opvoeding in gevaar kan lopen en dan schadelijke gevolgen kan hebben voor de kinderen. De Kindcheck wordt bij Kuipers en Houtman uitgevoerd tijdens de intake, als dit nodig blijkt. Als er tijdens de begeleiding signalen zijn waardoor er opnieuw een Kindcheck uitgevoerd zal moeten worden, wordt dit gedaan door de directie.

Met de invoering van de Kindcheck ben je, ook als je alleen met volwassenen werkt, verantwoordelijk voor het signaleren van kindermishandeling. De Kindcheck helpt je om oudersignalen in kaart te brengen en vergroot de mogelijkheden om kindermishandeling te signaleren.

Hoofdstuk 3

Herkennen van de signalen

Hieronder staan signalen die je kunt herkennen als er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling. Let wel op, naast deze signalen kunnen er ook andere signalen zijn die opvallend zijn of waardoor je een gevoel krijgt dat er iets aan de hand is (het zogenoemde onderbuik gevoel). Zodra een hulpverlener dit gevoel heeft, neemt hij/zij contact op met de aandachtsfunctionaris.

Signalen verwaarlozing

Het kind/de jongere:

- is in zichzelf gekeerd; is niet spontaan, zoekt weinig contact met andere kinderen en vertelt weinig over thuis.
- is juist overdreven vriendelijk naar iedereen en maakt gemakkelijk contact
- klaagt vaak over buikpijn of hoofdpijn
- is vaak heel erg moe en kan slecht opletten in de klas
- is vaak niet gewassen of ruikt niet lekker
- heeft vaak kleren aan die vies zijn, niet goed passen of te warm of te koud zijn
- heeft vaak honger en krijgt geen eten en drinken mee naar school
- is niet vaak blij, maar somber
- is vaak zenuwachtig en nerveus
- heeft weinig zelfvertrouwen en denkt negatief over zichzelf
- is bang om dingen fout te doen
- heeft een onverzorgd gebit
- blijft na schooltijd op school rondhangen, alsof hij of zij liever niet naar huis gaat
- wil nooit bij hem of haar thuis spelen

De ouders/verzorgers:

- hebben weinig interesse in hun kind
- maken niet genoeg tijd vrij voor hun kind
- letten niet op hun kind
- zijn vaak negatief over hun kind
- troosten hun kind niet als het verdrietig is

Signalen geweld

De lijst van verwaarlozing geldt ook voor geweld, maar er zijn nog een paar opvallende signalen voor lichamelijk geweld.

Het kind /de jongere:

- heeft vaak blauwe plekken op de wangen, buik, achterkant van de armen of billen
- vertelt soms vreemde verhalen over hoe hij of zij aan de plekken is gekomen
- wil niet mee doen met gym of zich niet omkleden waar anderen bij zijn
- heeft regelmatig botbreuken
- is vaak ziek of wordt thuis gehouden van school

Signalen bij huiselijk geweld

Het kind /de jongere:

- kan zich moeilijk concentreren op school
- kan agressief zijn naar andere kinderen
- maakt tekeningen over geweld of ruzie in huis
- kan bang reageren en schrikt snel
- reageert ineens anders op dingen, zijn/haar gedrag verandert

Signalen bij seksueel kindermisbruik

Het kind /de jongere:

- vertelt zomaar dat iemand aan hem/haar heeft gezeten
- ‘vertelt’ over seksueel misbruik door het te tekening of na te spelen
- heeft blauwe plekken of andere verwondingen rondom zijn/haar geslachtsdelen, of heeft daar jeuk
- heeft pijn bij het lopen en/of zitten
- beweegt houterig, om de benen stijf bij elkaar te houden
- is bang voor bepaalde mensen of plekken. Hij of zij wil bijvoorbeeld niet alleen gelaten worden met een oppas, huisvriend of familielid
- vertoont seksueel gedrag dat niet bij de leeftijd past
- maakt seksuele opmerkingen die niet bij de leeftijd passen
- is bang om zich te verkleden, bijvoorbeeld bij gym
- wil niet graag aangeraakt of geknuffeld worden
- heeft slaapproblemen; is bang in het donker, heeft nachtmerries, of is extreem bang voor ‘monsters’
- vertelt over een geheim dat hij heeft met iemand, maar wil niet vertellen waarover
- heeft geen vertrouwen in volwassenen
- heeft geen vertrouwen in zichzelf
- is wantrouwend en op zijn/haar hoede

- heeft een negatief zelfbeeld
- kan zich moeilijk concentreren op school
- is vaak brutaal, agressief of overactief (vaker bij jongens)
- is vaak bang, klapt dicht, raakt depressief (vaker bij meisjes)

Signalen bij ouderen mishandeling/verwaarlozing

De oudere:

- heeft blauwe plekken, schrammen, snij-, schaaf- of brandwonden, zwellingen, striemen op het lichaam, versuffing en apathie.
- onverklaarbare angst, woede en/of verdriet, verwardheid, schuchterheid, weinig reactie, wantrouwen, slaap- en/of eetproblemen. Maar ook: deuren zijn op slot, overname van zaken die de oudere best zelf kan, geen toegang voor vrienden of bekenden, geen privacy bij bezoek.
- plotselinge of onverklaarbare geldopnames bij de bank, verdwijnen van waardevolle spullen uit huis, onverklaarbaar tekort aan geld, ontstaan van schulden, huurachterstand, grote belangstelling van familie over geld of bezittingen van de oudere, weigeren van informatie over financiële situatie.
- beschadigingen of irritaties aan genitaliën of anus, terugkerende genitale of anale infecties, bloedvlekken in kleding of beddengoed, moeite met zitten of lopen, geslachtsziekten, hevige onrust bij het (ont)kleden en wassen, veelvuldig seksueel getinte gesprekken voeren.

Hoofdstuk 4

De vijf stappen van de meldcode

Voor we uitgaan leggen welke vijf stappen en hoe er mee om te gaan eerst nog een aantal belangrijke punten waar stil bij gestaan moet worden.

Strafrechtelijke aanpak: als er een vermoeden ontstaat van een ernstig misdrijf of seksueel misbruik is het belangrijk hierin de politie te betrekken. Wanneer er door de hulpverlening verkeerde vragen of stappen worden gevolgd kan dit als consequentie hebben dat niet al het bewijs toelaatbaar is. Wat we niet snel tegen zullen komen, maar wel belangrijk is om stil bij te staan is eengerelateerd geweld. Zodra er vermoeden of sprake van is zal hier direct de politie ingeschakeld moeten worden. Op het moment dat de politie of zeden ingeschakeld wordt kan dit ook zijn om overleg te plegen over wat de hulpverlening wel mag en kan doen.

Verwijsindex: Naast de stappen die je volgt wanneer er sprake is van een vermoeden van kindermishandeling, verwaarlozing of elders, is het van belang dat de melding ook in de verwijsindex wordt gezet. Voor je een verwijzing in de verwijsindex zal zetten is het belangrijk dat je ouders en vanaf 12 jaar de jongere zelf ook toestemming vraagt of op de hoogte stelt. Op het moment dat andere hulpverleners ook een melding hebben gedaan kan dit gekoppeld worden. Er kan dan een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en zijn gezin.

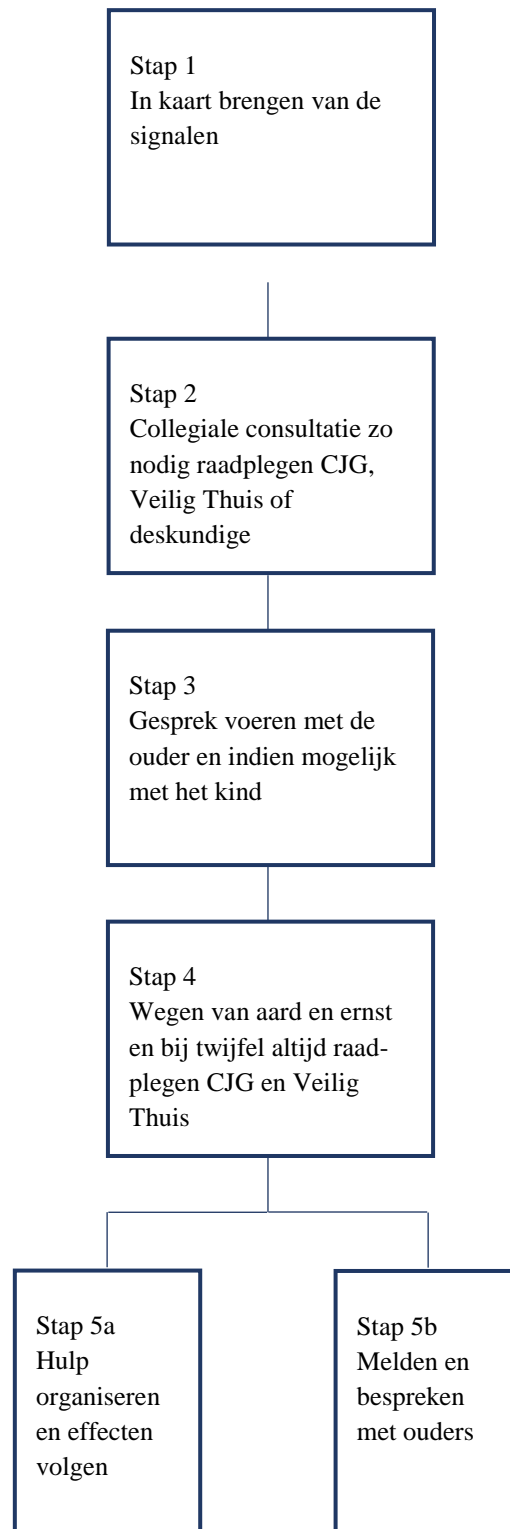
Bij de uitleg van de stappen wordt er gesproken over gezin/systeem. Hierbij kan gedacht worden aan alleen ouders, verzorgers of de jongere zelf. Dit ligt aan de leeftijd van de jongere en aan de soort mishandeling of huiselijk geweld.

Belangrijk om te weten bij alle stappen die gezet worden omtrent de Meldcode:

- de Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt dit recht zelfs al vanaf zijn/haar 12e jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een cliënt vanaf 12 of 16 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met zijn ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s).
- NB2: Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen.

Stroomschema 5 stappen Meldcode:

Stap 1: in kaart brengen van de signalen

Tijdens het bezoek aan je gezin/systeem merk je dat je een “niet pluis” of “onderbuik” gevoel hebt. In het gezin, bij ouders, kun je als hulpverlener aangeven wat je ziet. Dat wil zeggen als je merkt dat het kind stiller is of je merkt iets anders in het gedrag. Dit kun je ook beschrijven met daarbij de reactie van ouders. Je neemt direct contact op met de aandachtsfunctionaris en meldt dit. Als er met meerdere hulpverleners in het gezin/ systeem wordt samen gewerkt zal de aandachtsfunctionaris ervoor zorgen dat een ieder op de hoogte is. Het in kaart brengen van de signalen wordt gezamenlijk uitgevoerd. Op dit moment start je al met de dossiervorming met betrekking tot de mogelijke melding die gaat volgen. Ouders en de jongere mogen het dossier inzien, dit bekent dat hetgeen wat beschreven staat in het dossier bekend moet zijn bij degene over wie het dossier gaat.

Bij volwassen cliënten moet de Kindcheck (zie hoofdstuk 2) worden uitgevoerd.

De Kindcheck wordt bij Kuipers en Houtman al uitgevoerd tijdens de intake. Deze wordt er door de aandachtsfunctionaris bij gepakt en gecontroleerd wanneer er signalen binnen komen bij de aandachtsfunctionaris. Als er sprake is van verslaving bij ouders, psychische problematiek ligt er vaak al een veiligheidsplan voor de kinderen.

Ondanks dat de Kindcheck al gedaan is bij de intake is het belangrijk dat de signalen die ouders afgeven genoteerd worden en meegenomen worden bij het in kaart brengen van het geheel aan signalen. Het kan gebeuren dat een volwassene psychische klachten krijgt of door de omgeving niet goed of minder goed voor de kinderen kan zorgen.

Stap 2: collegiale consultatie zo nodig overleg met CJG, Politie of Veilig Thuis

De aandachtsfunctionaris zoekt contact met het centrum Jeugd en Gezin (CJG) of met de WMO. De signalen worden daar neergelegd. De aandachtsfunctionaris kan naast het consulteren van de casemanager in de provincie Groningen ook de verwijzindex zorg voor Jeugd checken of er meer hulpverleners zijn die zich zorgen maken. De aandachtsfunctionaris spreekt af met de casemanager van het CJG/WMO wat de vervolgstappen gaan zijn. Het kan zijn dat de directie van Kuipers en Houtman alleen in gesprek gaat met het gezin/systeem of dat de casemanager mee gaat. De desbetreffende hulpverlener zal niet fysiek betrokken worden bij het gesprek.

De keuze om de hulpverlener niet fysiek betrokken te laten zijn is een bewuste keuze vanuit het bureau. Op deze manier kan de hulpverlening binnen het gezin doorgaan zonder dat de hulpverlener in vervelende of lastige discussies komt waardoor de hulpverlening stagneert. De directie is bekend voor het gezin/systeem. De directie komt na de intake zeker 1 keer in de twee maanden bij het gezin langs om te checken hoe de hulpverlening verloopt. De directie is degene die tijdens de intake meldt dat er gewerkt wordt met de Meldcode en wat dit precies inhoudt.

Als er sprake is van letselduiding dan zal er direct contact opgenomen moeten worden met de verantwoordelijke. Dit betekent voor Kuipers en Houtman dat als er niemand van het CJG

bereikbaar is, de aandachtsfunctionaris rechtstreeks contact opneemt met Veilig Thuis. Hier zal op dat moment direct overleg mee gepleegd worden. De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat de casemanager direct de volgende dag of de dag na het weekend op de hoogte is van de stappen die gedaan zijn.

Tijdens dit proces wordt de hulpverlener die betrokken is bij het gezin/ systeem van alle stappen op de hoogte gesteld.

Stap 3: Gesprek voeren met de ouder en indien mogelijk met het kind

Het gesprek met het gezin omtrent de signalen die binnen zijn gekomen bij de aandachtsfunctionaris van Kuipers en Houtman, wordt met of zonder de casemanager vanuit het CJG/WMO gevoerd. Zoals bij stap 1 al aangegeven is, is het ook de verantwoordelijkheid dat de hulpverlener aangeeft bij de ouders dat ze ander gedrag zien bij het kind. Dit kan zijn omdat het stilletjes op de bank zit of ander gedrag dan anders laat zien. Alvorens je dit meldt aan ouders heb je eerst contact middels bijvoorbeeld de app met Bianca of Mirjam. Omdat de signalen al besproken zijn in eerdere afspraken en de directie er tijdens de maandelijkse gesprekken op terug komt maakt dat dit gesprek voor ouders niet onverwacht komt. Kuipers en Houtman is een open en transparant bureau. Daarnaast kan het voor cliënten een bepaalde veiligheid geven omdat de hulpverlening van Kuipers en Houtman bekend is binnen het gezin en minder bedreigend kan zijn. Uiteraard kan dit ook de andere kant op slaan, dat het gezin zich verraden voelt en schrikt van de stappen die gezet moeten worden. Door het gesprek aan te gaan met het gezin en daarbij uit te leggen welke signalen er zijn, welke zorgen dit oplevert, maakt dat je samen met het gezin gaat kijken naar oplossingen. Tijdens het gesprek moeten de volgende onderwerpen besproken worden:

- doel van het gesprek
- de feiten en de waarnemingen die er zijn gesignaleerd
- luisteren naar de reactie van het gezin.
- nadat er een reactie van het gezin is gegeven kan er een aanvulling worden gedaan op dat wat er gesignaleerd is.
- er zijn een aantal redenen waarom er afgeweken mag worden en er geen gesprek hoeft plaats te vinden. Van het hebben van dit gesprek kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen. Wel bepreekt Kuipers en Houtman de zorgen die gemeld zijn met de betrokken instanties. Kuipers en Houtman heeft tot op heden niet met eerwraak te maken gehad.

Naast het gesprek dat plaats vindt met ouders is het ook van belang dat er een gesprek, als dit mogelijk is, met het kind komt. Belangrijk is dat er rekening wordt gehouden met de vraagstelling. Als er sprake is van seksueel of eengerelateerde geweld is het belangrijk dat er met de politie/zeden overlegd wordt wat er gevraagd en besproken mag worden. Tijdens het gesprek met het kind hou je rekening met de volgende zaken:

- Bepaal van tevoren het doel van het gesprek
- Voer het gesprek met een open houding
- Sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen
- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit
- Steun het kind en stel het op zijn gemak
- Gebruik korte zinnen
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind
- Begin met open vragen (wat is er gebeurd? wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat?) En wissel deze af met gesloten vragen. (Ben je gevallen?, Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?)
- Vraag niet verder wanneer het kind niets wil of kan vertellen
- Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in 1 gesprek
- Laat het kind niet merken dat u van het verhaal schrikt
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens
- Geef aan dat u niet geheim kunt houden wat het kind vertelt. Leg uit dat u met anderen gaat kijken hoe u het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat u het op de hoogte houdt van elke stap die u neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind
- Stel geen waarom-vragen
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is
- Vertel wat de volgende stap is die u gaat zetten

Stap 4 : wegen van aard en ernst en bij twijfel CJG en Veilig thuis benaderen

Inmiddels is er veel informatie vergaard en zal de directie van Kuipers en Houtman samen met de casemanager (CJG of WMO) overleggen hoe nu verder. De CJG of Veilig Thuis zal een risicotaxatie maken, vaak in samenwerking met Kuipers en Houtman. Als het gezin open staat om te werken aan de aangegeven zorgen kan er een veiligheidsplan opgesteld worden. Dit wordt opgesteld door de casemanager vanuit het CJG/WMO, in samenwerking met Kuipers en Houtman. Het veiligheidsplan en het toezicht op de uitvoering daarvan wordt door Kuipers en Houtman uitgevoerd. Als het gezin zich niet aan het veiligheidsplan houdt, zal de casemanager van het CJG/WMO op de hoogte gesteld worden. Het gezin is hiervan op de hoogte.

Bij stap 4 wordt het gezin verteld wat het vervolg is. Er zijn verschillende mogelijkheden, dit is afhankelijk van de ernst van de signalen. Het is mogelijk dat Veilig Thuis wordt ingeschakeld. In een zeer ernstig geval kan er gekozen worden voor een verzoek tot onderzoek (VTO) bij de raad van kindbescherming.

Stap 5: hulp organiseren en effecten volgen of melden en bespreken met ouders

Bij stap 5 wordt de beslissing genomen. De beslissing wordt gemeld door de casemanager van het CJG/WMO. Bij dit gesprek zal naast de casemanager van het CJG/WMO iemand van de directie van Kuipers en Houtman aanwezig zijn. Wanneer de cliënt bezwaar heeft tegen de melding, gaat vanaf dat moment de Meldcode van de desbetreffende casemanager gelden. Kuipers en Houtman zal de hulpverlening uit blijven voeren, totdat de casemanager aangeeft dat de hulpverlening stopt.

Zolang de hulpverlening actief blijft, zal er intensief contact zijn met de casemanager.

Als het niet mogelijk is om de melding te bespreken kan er ook een anonieme melding gedaan worden. Echter brengt deze vaak meer onrust bij de cliënt, omdat de kans groot is dat zij niemand in hun omgeving zullen gaan vertrouwen.

Hoofdstuk 5

Wat houdt de functie aandachtsfunctionaris in

Een aandachtsfunctionaris is binnen Kuipers en Houtman nodig om er onder andere voor te zorgen dat op het moment dat er signalen zijn vanuit de hulpverleners die betrekking hebben op de Meldcode dit op een juiste manier te begeleiden. Echter is het van belang dat de hulpverleners van Kuipers en Houtman op de hoogte zijn van de Meldcode. De directie is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste informatie aan het team van hulpverleners. De directie moet ervoor zorgen dat iedereen binnen Kuipers en Houtman op de juiste manier omgaat met de Meldcode en ervoor zorgen dat nieuwe mensen ook op de hoogte gesteld worden tijdens de inwerkperiode. Kuipers en Houtman heeft een eigen Meldcode opgesteld. Hierin komen de vijf stappen die in de wet zijn vastgesteld naar voren. De aandachtsfunctionarissen zijn verantwoordelijk dat de Meldcode blijft voldoen aan de wettelijke eisen. Zodra hier veranderingen in komt zal dit direct aangepast moeten worden. Dit houdt in dat de aandachtsfunctionaris op de hoogte moeten blijven middels lectuur over de veranderingen die plaats kunnen vinden. In bijlage 2 zit het takenpakket van een aandachtsfunctionaris.

Als een medewerker bij een aandachtsfunctionaris komt met een onderbuikgevoel, zal de aandachtsfunctionaris dit bespreken met degene en afspraken maken over wat er gaat gebeuren richting de cliënt en naast de cliënt ook naar de medewerker zelf. Het is belangrijk dat de aandachtsfunctionaris stil staat bij de medewerker die de melding neerlegt. Dit omdat het belangrijk is dat de medewerker zijn/haar verhaal kwijt kan, waardoor de medewerker het gevoel niet mee naar huis neemt. Gebeurt dit wel, dan is het aan de aandachtsfunctionaris om verder te onderzoeken, samen met de medewerker, wat er nodig is om te zorgen dat dit gevoel weg gaat.

De contactgegevens van de aandachtsfunctionarissen:

Bianca en Mirjam dragen er zorg voor dat er altijd één van hun 24/7 bereikbaar is. Judith is bereikbaar op maandag, woensdag en donderdag.

Bianca Kuipers

info@kuipersenhoutman.nl

0621135900

Mirjam van der Spek:

info@kuipersenhoutman.nl

0646159830

Judith Goebbels:

0646407925

Hoofdstuk 6

Sociale Kaart

Politie algemeen: 0900-8844

Veilig Thuis:

Drenthe

Mien Ruysweg 1

9408 KA Assen

info@veiligthuisdrenthe.nl

088-2460244

Groningen

Leonard Springerllaan 13

9727 KB Groningen

Info@veiligthuisgroningen.nl

050-5239293

Friesland

Tesselschadestraat 2

8913 BC Leeuwarden

Veiligthuis@regiecentrumbv.nl

058-2333777

Zorg voor Jeugd (verwijsindex): De directie is geautoriseerd om hier zo nodig gegevens door te geven.

Vanuit Kuipers en Houtman wordt er gewerkt in de drie noordelijke provincies. Dit betekent dat er met meer dan 50 verschillende zorgteams gewerkt wordt. Dit maakt dat we deze hier niet benoemen.

Voor alle cliënten geldt dat in hun dossier staat vermeld wie de aanmelder is van de cliënt. Hierbij wordt het telefoonnummer en email adres genoteerd. Bij deze informatie kunnen alle medewerkers die te maken hebben met de hulpverlening binnen Kuipers en Houtman.

Bijlage 1

Taken aandachtsfunctionaris

De aandachtsfunctionaris zal:

- consulent en gesprekspartner zijn voor de collega(s) die betrokken zijn bij een geval van huiselijk geweld en/of kindermishandeling vermoedt op grond van eigen waarneming of door informatie van derden.
- samen met de betreffende collega een zorgplan opstellen voor de begeleiding van het gezin; bemiddelen bij problemen of knelpunten.
- relevante ontwikkelingen (landelijk en regionaal) t.a.v. huiselijk geweld en kindermishandeling volgen en de literatuur bijhouden.
- de organisatie specifieke informatie voor de website ‘handelingsprotocol’ aanleveren en redigeren of laten redigeren.
- nieuwe medewerkers op de hoogte brengen van de werkwijze binnen Kuipers en Houtman met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling/de Meldcode.
- bijscholing op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling verzorgen aan de hulpverleners.
- overleggen met het management over contact en afspraken op managementniveau met de ketenpartners om een doorgaande lijn te waarborgen.
- zorgen voor informatie aan het management van meldingen huiselijk geweld en kindermishandeling.
- deelnemen aan een netwerk aandachtsfunctionarissen in de regio.

Bronnen:

- www.nji.nl
- www.movisie.nl
- Kind en gezin (2002). 'Het Shaken Infant Syndrome: wetenschappelijk dossier'. Brussel, Kind en Gezin.
- National Center of Shaken Baby Syndrome (n.d): www.dontshake.com
- The Epilepsy Association of Central Florida (n.d): www.aboutshakenbaby.com
- Berckelaer-Onnes, I.A. van (2002), 'De perfecte moeder ontmaskerd?', in: 'Tijdschrift voor Orthopedagogiek', jaargang 41, nummer 10, p.501-514.
- Buis, S. (2005), 'Münchhausen by proxy. Een ondergesignaleerd probleem', in: 'Tijdschrift over Kindermishandeling', jaargang 19, nummer 3, p.10-14.
- Kuin, M (2012), 'Munchhausen by proxy in de GGZ, signaleren wij dit?', in: 'Kind en Adolescent Praktijk', jaargang 11, nummer 1, p. 22-24.
- Ligthart, L. en R. Vecht (2000), 'Het achterland van kindermishandeling: het syndroom van Münchhausen-by-proxy', in: 'Elimpost', jaargang 65, nummer 1, p.21-34.
- Loader, P. en C. Kelly (1998), 'Het 'Munchausen by proxy'-syndroom: een verhalende benadering tot verklaring', in: 'Gezinstherapie', jaargang 9, nummer 1, p.73-88.
- Putte, E. M. van de., A. H. Teeuw., en N. J. Schoonenberg (2013), 'Pediatric Condition Falsification (PCF)', in: Putte, E. M van de., I. M. A. Lukkassen., I. M. B. Russel., en A. H. Teeuw, 'Medisch handboek kindermishandeling'. Houten, Bohn Stafleu van Loghum. Isbn 978-90-313-9184-4
- Vecht, R. (2000), 'Münchhausen by proxy. Gestoord ouderschap - zieke kinderen'. Utrecht, Bohn Stafleu Van Loghum.
- Exterkate, M. (2012), 'Female Genital Mutilation in the Netherlands: Prevalence, incidence and determinants'. Utrecht, Pharos.
- Koning, M. de., E. Bartels., O. Storms (2011), 'Schadelijke traditionele praktijken en cultureel burgerschap: integratie, seksualiteit en gender', in: 'Tijdschrift voor Genderstudies', jaargang 14, nummer 1, p. 34-51.
- Berge, I. ten., A. Addink., M. De Baat., J. Van Rossum., en A. Vinke (2012), 'Stoppen en helpen. Een adequaat antwoord op kindermishandeling.' Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut.
- Vianen, R. T. van., R. de Boer., B. J. de Jong., P. van Amersfoort (2010), 'De inzet van het strafrecht bij kindermishandeling'. Woerden, van Montfoort.
- WHO (2008), 'Eliminating female genital mutilation'. World Health Organisation.
- Baartman, H., en C. Hoefnagels (2012), 'Emotionele mishandeling, een lastig te duiden begrip', in: 'Tijdschrift Kindermishandeling', jaargang 5, nummer 12.
- Berge, I. ten, A. Addink., M. de Baat., C. Bartelink., J. van Rossum., en A. Vinke (2012). 'Stoppen en helpen: Een adequaat antwoord op kindermishandeling.' Utrecht/Amsterdam: Nederlands Jeugdinstituut/SWP.

- Baartman, H., en C. Hoefnagels (2012), 'Emotionele mishandeling, een lastig te duiden begrip', in: 'Tijdschrift Kindermishandeling', jaargang 5, nummer 12.
- Lauwerse, E.H. (2014) Een einde maken aan 'de verwaarlozing van verwaarlozing', een eerste inkadering van het begrip kinderverwaarlozing en implicaties voor beleid. VWS, UU
- Alink, L., R. van IJzendoorn., M. Bakermans-Kranenburg., F. Pannebakker., T. Vogels., en S. Euser (2011), 'De tweede nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2010)'. Leiden, Universiteit Leiden/TNO.
- Lamers- Winkelman, F., N.W. Slot, B. Bijl., en Vijlbrief (2007), 'Scholieren over mishandeling. Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs'. Amsterdam/Duivendrecht, Vrije Universiteit Amsterdam, PResearch.
- Slotboom, A., E. Rodermond., M. D. S. Wijkman., en J. Hendriks (2012), 'Literatuurscan oorzaken geweld tegen kinderen en jongeren in afhankelijkheidsrelaties'. Amsterdam, VU.
Stoltenborgh, M., M.H. van IJzendoorn, E. M. Euser., en M. J. Bakermans-Kranenburg (2011), 'A global perspective on child sexual abuse: meta-analysis on prevalence around the world, in: 'Child Maltreatment', jaargang 16, nummer 2, p. 79-101.
- Wolzak, A. en I. Ten Berge (2005), 'Kindermishandeling. De aanpak in Nederland'. Utrecht/Amsterdam, NIZW Jeugd/SWP.
- Baartman H. en C. Hoefnagels (2009), 'Als je moeder mishandeld wordt. Het ongehoorde verhaal van de kinderen', in: Tijdschrift Kindermishandeling, jaargang 2, nummer 4, p. 42-44.
- Berge, I. ten e.a. (2012) 'Stoppen en helpen. Een adequaat antwoord op kindermishandeling.' Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Graham-Bermann, S.A. en J.L. Edleson (2001), 'Domestic Violence in the lives of children. The future of research, intervention, and social policy'. Washington, American Psychological Association Books.
- Nieuwenhuis, A. (2008). 'Huiselijk geweld op het netvlies gebrand : een onderzoek naar kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld'. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Pels, T., K. Lünemann en M. Steketee (2011), 'Opvoeden na partnergeweld. Ondersteuning van moeders en jongeren van diverse afkomst'. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.